

VENÄJÄN KIELTÄ KORKEAKOULUISSA JA AMMATILLISISSA OPPILAITOKSISSA

Selvitys venäjän kielen opiskelun tilasta
eri oppilaitoksissa

Sisältö

1	JOHDANTO	3
1.1	Tausta.....	3
1.2	Selvityksen tavoite ja tehtävä.....	8
2	MENETELMÄT	9
2.1	Tutkimusmenetelmät	9
2.2	Kyselylomake	10
2.3	Tutkimuksen toteutus	10
3	TULOSTEN ESITTELY	12
3.1	Taustatiedot.....	12
3.2	Venäjän kielen kurssit.....	14
3.3	Oppimateriaalit ja opetus	22
3.4	Verkostot ja sidosryhmät.....	26
4	POHDINTA.....	30
	LÄHTEET.....	37
	LIITTEET.....	38

1 JOHDANTO

World Economic Forum teki vuonna 2016 listauksen, jossa venäjän kieli sijoittui kuudenneksi maailman vaikuttavampien kielten listalla. Ennusteen mukaan venäjän kieli pitää asemansa myös vuonna 2050. Ensimmäisellä sijalla vuonna 2016 sekä 2050 oli englannin kieli. Listauksessa eri kieliä on tarkasteltu maantieteen, talouden, vuorovaikutusten, tiedon ja median sekä kansainvälisten suhteiden näkökulmasta. (WEF 2016.)

1.1 Tausta

Tämä raportti liittyy Cultura-säätiön teettämään tilausselvitykseen vuonna 2018. Cultura-säätiö pitää yllä ajantasaista tietoa venäjän opiskelusta Suomessa. Lisäksi Cultura-säätiö tarvitsee tietoa venäjän kielen ja kulttuurin opiskelusta eri oppilaitoksissa ja koulutustasoilla Valtionpäivätoiminnan 150. merkkivuoden juhlarahaston apurahojen kohdentamiseksi tarpeellisiin kohteisiin asianmukaisesti ja tasapuolisesti. Lisäksi julkishallinnossa ja Elinkeinoelämän keskusliitossa ollaan kiinnostuneita venäjän kielen osaajista ja heidän riittävydestään valtion ja talouselämän tarpeisiin tulevaisuudessa.

Elinkeinoelämän keskusliiton mukaan Venäjä tarjoaa monenlaisia mahdollisuuksia suomalaisyrityksille, vaikka markkinatilanne on heikentynyt huomattavasti. Pitkän laskun jälkeen viennin määrä on taas noussut kaupan, palveluiden ja teollisuuden aloilla. Tämän lisäksi Elinkeinoelämän keskusliitto ottaa kantaa Venäjä-osaamiseen: ”Venäjä-osaamista tulee kehittää panostamalla venäjän kielen opiskeluun sekä tiivistämällä oppilaitosten ja elinkeinoelämän välisiä yhteyksiä”. (EK 2018.)

Venäjä on tärkeä kauppakumppani Suomelle, vaikka viimeisimmän Venäjän-kaupan barometrin mukaan odotukset Venäjän talouden kehittymisestä ovat heikentyneet. Venäjän talouden heikkeneminen näkyy myös suomalaisten yritysten liiketoiminnassa. Suurimpina ongelmina barometrissa mainitaan muun muassa ruplan kurssin horjuminen, poliittinen tilanne, sanktiot ja kysynnän väheneminen. Lähitulevaisuudessa ei odoteta kaupankäynnin nopeaa kasvua, vaan talouden ennallaan pysymistä. (SVKK 2018.)

Tässä selvityksessä haluttiin keskittyä venäjän kielen opiskeluun muuten kuin pääaineena opiskeltaessa, koska aiempaa tietoa venäjän kielen opetuksesta ja opiskelusta, esimerkiksi vapaavalintaisina tai tutkintoon kuuluvina opintoina, on vähän saatavilla. Tietoa venäjän kielen opetuksesta ja opiskelusta pääaineena on löydettävissä muun muassa yliopistojen verkkosivujen kautta.

Venäjän kieltä ja kulttuuria voi opiskella pääaineena Suomessa viidessä eri yliopistossa: Helsingin yliopistossa, Itä-Suomen yliopistossa, Jyväskylän yliopistossa, Tampereen yliopistossa ja Åbo Akademiassa. Kaikki yliopistot tarjoavat venäjän kielen opintoja syventäviin opintoihin saakka. Aiemmin myös Turun yliopisto tarjosi venäjän kieltä pääaineopintoina, mutta nykyisin ainoastaan sivuaineopintoina.

Opetushallinnon tilastopalvelun mukaan I syklissä vuonna 2018 Itä-Suomen yliopistossa opiskelupaikan venäjän oppiaineessa vastaanotti 22 opiskelijaa ja Tampereen yliopistossa 23 opiskelijaa (Taulukko 1). Helsingin yliopistossa opiskelupaikan venäjä vieraana kielenä -oppiaineessa vastaanotti 18 opiskelijaa. Jyväskylän yliopistosta ja Åbo Akademiasta tarkkaa tilastoa venäjän kielen oppiaineesta ei ole saatavilla. Kyseisissä yliopistoissa ei eritellä pääaineita kieliryhmittäin, vaan esimerkiksi Jyväskylän yliopistossa pääaineena voi opiskella kielten aineenopettajan kandidaatti- ja maisteriohjelmaa tai kieliasantuntijan kandidaatti- ja maisteriohjelmaa. Voidaan arvioida, että vuosittain noin 100 opiskelijaa aloittaa venäjän kielen opinnot pääaineenaan. (Vipunen 2018.)

	Ensisijaiset hakijat (yliopistoihin)	Kaikki hakijat	Paikan vastaanottaneet
Helsingin yliopisto	17 256	27 808	3 494
Helsingin yliopisto, Humanistinen tiedekunta	2 052	4 072	538
Päähaku, kielten kandiohjelma: venäjä vieraana kielenä, humanististen tieteiden kandidaatti ja filosofian maisteri (3 v + 2 v)	34	90	18
Itä-Suomen yliopisto	5 691	18 874	1 939
Itä-Suomen yliopisto, Filosofinen tiedekunta, Joensuun kampus	1 311	3 530	592
Venäjän kieli, Joensuu, humanististen tieteiden kandidaatti ja filosofian maisteri (3 v + 2 v)	19	62	22
Jyväskylän yliopisto	5 711	14 074	1 863
Jyväskylän yliopisto, Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta	952	3 299	441
Kieliasiantuntijan kandidaatti- ja maisteriohjelma, humanististen tieteiden kandidaatti ja filosofian maisteri (3 v + 2 v)	115	432	83
Kielten aineenopettajan kandidaatti- ja maisteriohjelma, humanististen tieteiden kandidaatti ja filosofian maisteri (3 v + 2 v)	103	314	59
Tampereen yliopisto	10 169	24 242	2 324
Tampereen yliopisto, Viestintätieteiden tiedekunta	978	2 341	272
Venäjän kielen, kulttuurin ja kääntämisen tutkinto-ohjelma, humanististen tieteiden kandidaatti ja filosofian maisteri (3 v + 2 v)	31	106	23
Åbo Akademi	1 217	2 471	714
Åbo Akademi, Fakulteten för humaniora, psykologi och teologi	387	654	159
Kielten koulutusohjelma, humanististen tieteiden kandidaatti ja filosofian maisteri (3+2 v.)	52	176	57

Taulukko 1. Yliopistojen hakeneet ja paikan vastaanottaneet (Vipunen 2018).

Riitta Pyykkö tarkastelee Opetus- ja kulttuuriministeriön teettämässä selvityshankkeessa Monikielisyys vahvuudeksi vuonna 2017 Suomen kielivarannon nykyistä tilaa ja tasoa varhaiskasvatuksesta korkeakoulujen kielikoulutukseen. Ammatillinen koulutus on tällä hetkellä koulutuslainsäädäntöuudistuksen kohteena, missä korostuvat opiskelijoiden henkilökohtaiset opintopolut ja työssäoppiminen. Tällä on vaikutusta ammatillisen puolen kielikoulutukselle. Vuoden 2018 alussa voimaan tulleen ammatillisen koulutuksen reformin vaikutuksessa kielten opiskelu voi lisääntyä

uudessa tutkinnossa, mutta sen täytyy lähteä opiskelijan omista henkilökohtaisista tarpeista. Kuitenkin reformin kielteiset vaikutukset liittyen kielten opiskeluun huolestuttavat opettajia. (Pyykkö 2017, 44-49.)

Pyykkö toteaa selvityksessään, että valtaosa niistä opiskelijoista, jotka eivät suorita kaksoistutkintoa ammatillisissa oppilaitoksissa, opiskelevat englantia ja toista kotimaista kieltä. Muiden vieraiden kielten opiskelu on selkeästi vähempää. Muiden kuin englannin kielen kohdalla korostuu yhteistyö lukioiden ja kansalaisopistojen kanssa, jotta halukkaat opiskelijat pääsevät opiskelemaan haluamaansa kieltä muualla, jos omassa oppilaitoksessa ei opetuksen järjestämiseksi ole riittäviä resursseja. (Pyykkö 2017, 45-46.)

Selvityksessään Pyykkö on sitä mieltä, että kieliopinnoissa motivaatio auttaa oppimaan ja hyvä menestys lisää motivaatiota. Tämän lisäksi motivoituneilla opiskelijoilla on korkeampi tavoitetaso. Motivaatioon vaikuttaa myös, jos vieraan kielen käyttö liittyy omaan arkeen, esimerkiksi kumppani puhuu äidinkielenään jotain muuta kieltä kuin suomea. Digitalisaation ansiosta kielen oppimiseen on nykyisin paljon erilaisia mahdollisuuksia formaalin koulutuksen lisäksi. Tietoa eri kielistä ja kulttuureista on nopeasti saatavilla Internetin välityksellä. (Pyykkö 2017, 50.)

Korkeakouluissa vieraskielisten opiskelijoiden määrä on ollut viime vuosina kasvussa. Vuonna 2015 vieraskielisiä opiskelijoita oli korkeakouluissa 26 700. Yleisimpiä äidinkieliä olivat venäjä, englanti, vietnam, kiina ja nepali. Pyykön (2017) mukaan vieraskielisten korkeakouluopiskelijoiden kielitaitoa voidaan hyödyntää myös esimerkiksi kielitandem -tyyppisessä opetuksessa, jossa opiskelijat tukevat toisen vieraan kielen oppimista. (Pyykkö 2017, 56.) Opetushallinnon ylläpitämän tilastopalvelun mukaan vuonna 2017 ammatillisen koulutuksen opiskelijoista 5729 oli äidinkieleltään venäjänkielisiä (Taulukko 2. Vipunen 2018).

Vieraskieliset opiskelijat								
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
venäjä	3 641	3 796	3 800	3 889	4 316	4 850	5 374	5 729

Taulukko 2. Äidinkieleltään venäjänkielisten opiskelijoiden määrä ammatillisessa koulutuksessa (Vipunen 2018).

Monikielisyys ja opetuksen sekä tutkimuksen kansainvälisyys korostuvat yliopistojen kielistrategioissa, jolloin opiskelijoita ja henkilökuntaa kannustetaan opiskelemaan kieliä. Esimerkiksi Itä-Suomen yliopistossa kielistrategian tavoitteisiin kuuluu yhteistyö kielikeskusopintojen ja kieliaineiden sivuopintojen välillä. (Pyykkö 2017, 56.)

Yliopistoissa tutkinto-opiskelijoille kieltenopetusta tarjoavat yleensä kielikeskukset, joita yhdistää yhteistyöverkosto FINELC. Myös ammattikorkeakouluissa kieltenopetusta tarjoavat kielikeskukset, mutta nykyään ne ovat yleensä hajautettu. Kuitenkin ammattikorkeakouluissa on edelleen toiminnassa Ammattikorkeakoulujen kielten ja viestinnän asiantuntijatiimi. Englannin kieli on yleisin kielikeskuksissa opiskeltava kieli. Toiseksi yleisin on ruotsin kieli ja kolmanneksi venäjän kieli. Korkeakouluilla on omia strategisia linjauksia liittyen kielitarjontaan, joista esimerkkinä voidaan mainita Itä-Suomen yliopisto, jossa painotetaan venäjän kieltä. (Pyykkö 2017, 60-61.)

Yleinen tendenssi kieltenopiskelussa on ollut viime aikoina laskeva. Syynä laskuun on pidetty kielten opiskelun vähenemistä alemmilla koulutusasteilla. Ammattikorkeakouluissa vieraiden kielten opiskelun väheneminen on johtunut myös säästösyistä tai kysynnän vähenemisestä, mutta suomi vieraana kielenä -opetus on lisääntynyt ammattikorkeakouluissa. Yliopistoissa niin ikään kielivalikoima on supistunut. (Pyykkö 2017, 62.)

Vaikka venäjän kieltä on pidetty ja pidetään edelleen suhdanneherkkänä kielenä, venäjän kielen suosio on ollut kasvavaa ylioppilaskokeiden määrissä ja

perusopetuksessa. Opetushallituksen tilaston mukaan venäjän kielen suosio on noin kymmenen vuoden aikana kolminkertaistunut. Vuonna 2015 venäjää opiskeli 8200 peruskoululaista, kun vuonna 2005 opiskelijoita tilastoitiin olleen 2700. Yhtenä syynä kasvuun voidaan pitää venäjänkielisten määrän kasvua Suomessa. (Kuonanoja 2017).

1.2 Selvityksen tavoite ja tehtävä

Tämän selvityksen tavoitteena on tarjota tietoa venäjän kielen opetuksen ja opiskelun tilasta Suomessa toimivissa yliopistoissa, ammattikorkeakouluissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa. Tehtävänä oli tutkia venäjän kielen opetuksen ja opiskelun tilaa muuten kuin pääaineena opiskeltaessa, esimerkiksi vapaavalintaisina opintoina tai tutkintoon kuuluvina pakollisina opintoina. Tämän lisäksi selvityksen tehtävänä oli arvioida, miten paljon venäjän kielen taitoisia on mahdollisesti käytettävissä työelämän tarpeisiin tulevaisuudessa.

2 MENETELMÄT

2.1 Tutkimusmenetelmät

Menetelmänä tässä selvityksessä käytettiin laadullista ja määrällistä menetelmää. Metodiksi valittiin puolistrukturoitu kyselylomake, sillä se koettiin tehokkaaksi ja tarkoituksenmukaiseksi tarvittavien tietojen saamiseksi. Kyselomakkeella selvitettiin ihmisten ajatuksia, kokemuksia ja uskomuksia venäjän kielen opetukseen liittyen. Edellä mainittujen tietojen lisäksi selvityksessä haluttiin saada tietoa järjestettävän venäjän kielen opetuksen määrästä, opiskelijoiden lukumäärästä, opetuksen järjestämisestä, käytettävästä oppimateriaalista sekä erilaisissa verkostoissa ja sidosryhmissä toimimisesta.

Oppilaitosten yhteyshenkilöiden kartoittaminen alkoi listaamalla yhteen kaikki Suomessa sijaitsevat yliopistot, ammattikorkeakoulut ja ammatilliset oppilaitokset. Kun oppilaitokset saatiin listattua, aloitettiin oppilaitoksien yhteyshenkilöiden selvittäminen. Tavoitteena oli lähettää kysely vastaanottajille sähköpostitse, jolloin yhteystietoja etsittiin myös oppilaitosten verkkosivuilta ja henkilöhakemistosta. Tarkoituksena oli lähettää kysely mahdollisimman monelle oppilaitoksen yhteyshenkilölle, joilla oli jonkinlainen käsitys oman oppilaitoksen venäjän kielen opetuksesta. Mikäli yhteyshenkilöä ei heti löytynyt, lähetettiin yhteyshenkilötiedustelu oppilaitoksen yleiseen sähköpostiosoitteeseen, jonka jälkeen kysely voitiin ohjata oikealle yhteyshenkilölle.

Kyselylomakkeen (Liite 1) laatimisessa työkaluna käytettiin Googlen kehittämää kyselytyökalua *Google Formsia*, jonka avulla selvitettiin venäjän kielen opiskelun tilannetta eri koulutusasteen oppilaitoksissa. *Google Forms* on ilmainen kyselytyökalu, joka on kaikkien saatavilla.

2.2 Kyselylomake

Kyselylomakkeen kysymykset jaettiin neljään aihealueeseen. Aihealueina kyselylomakkeessa olivat *Taustatiedot*, *Venäjän kielen kurssit*, *Oppimateriaalit ja opetus* sekä *Verkostot ja sidosryhmät*. Kyselyn jakamisella aihealueittain pyrittiin yhtäältä selkeyttämään kyselyä käyttäjäystävälliseksi ja toisaalta jäsentämään tiedonkeruuta teemoittain. Kyselylomakkeen lopussa olevaan *Vapaa sana* -kohtaan vastaajalle annettiin mahdollisuus antaa palautetta kyselystä, tarkentaa omia vastauksia sekä kirjoittaa muita olennaisia seikkoja, jotka voivat vaikuttaa selvityksen tuloksiin.

Kyselylomakkeessa oli sekä strukturoituja monivalintakysymyksiä että avoimia kysymyksiä. Monivalintakysymyksissä vastaajan täytyi valita yksi tai useampi vastausvaihtoehto. Strukturoitujen kysymysten aihepiireistä pyrittiin saamaan lisätietoa avoimilla kysymyksillä, jotka sijoitettiin kyselylomakkeeseen heti monivalintakysymysten perään.

Kysymyksiä oli yhteensä 43, joista kolme ensimmäistä taustatietoihin liittyvää kysymystä olivat vastaajille pakollisia. Muuten vastaaja on voinut jättää vastaamatta kysymykseen näin halutessaan. Kysymysten vapaaehtoisuudella avulla pyrittiin saamaan mahdollisimman paljon vastauksia kyselyyn vastaajilta, sillä jos kaikki kysymykset olisivat olleet vastaajille pakollisia, osa olisi voinut jättää vastaamisen kesken, jolloin vastaukset eivät olisi välttämättä tallentuneet.

2.3 Tutkimuksen toteutus

Yhteensä yhteyshenkilöitä eri oppilaitoksista saatiin listattua 86. Heille lähetettiin kysely toukokuussa 2018. Kyselyn kysymykset laadittiin sillä olettamuksella, että kyseisessä oppilaitoksessa järjestetään venäjän kielen opetusta. Kyselyyn vastasi 50 yhteyshenkilöä eri oppilaitoksista. 16 oppilaitoksesta vastattiin ensimmäisen yhteydenoton jälkeen, ettei kyseisessä

oppilaitoksessa järjestetä venäjän kielen opetusta. Myös nämä oppilaitokset laskettiin mukaan vastausprosenttiin, vaikka he eivät avanneetkaan kyselylomaketta, sillä tämä tieto on merkittävä, kun kartoitetaan oppilaitoksia, joissa venäjän kielen opetusta ylipäättään järjestetään.

Yhteydenoton jälkeen muutamissa oppilaitoksessa kyselylomake ilmeisesti jaettiin useammalle kuin yhdelle henkilölle oppilaitoksen sisällä, jolloin vastauksia saattoi tulla useampi kuin yksi samasta oppilaitoksesta. Tämän takia vastauksia jouduttiin yhdistämään, jotta vastausmäärä ei vääristyisi. Jokaisesta oppilaitoksesta hyväksyttiin lopulta yksi vastaus sillä perusteella, kuinka paljon vastauksesta oli saatavissa tietoa selvitykseen. Valintaan vaikutti se, kuinka moneen kysymykseen oli vastattu ja kuinka kattavasti.

Samasta oppilaitoksesta vastanneiden kesken oppilaitosten vastausten sisällöissä ei ollut huomattavaa eroa, joten vastausten yhdistämisellä ei ollut merkitystä selvityksen sisältöön. Yhdestä ammattikorkeakoulusta hyväksyttiin kuitenkin kolme vastausta, koska ammattikorkeakoulu tarjoaa venäjän kielen opetusta useammalla eri paikkakunnalla, ja tällöin opetuksen sisältökin saattaa sisältää eroavaisuuksia.

3 TULOSTEN ESITTELY

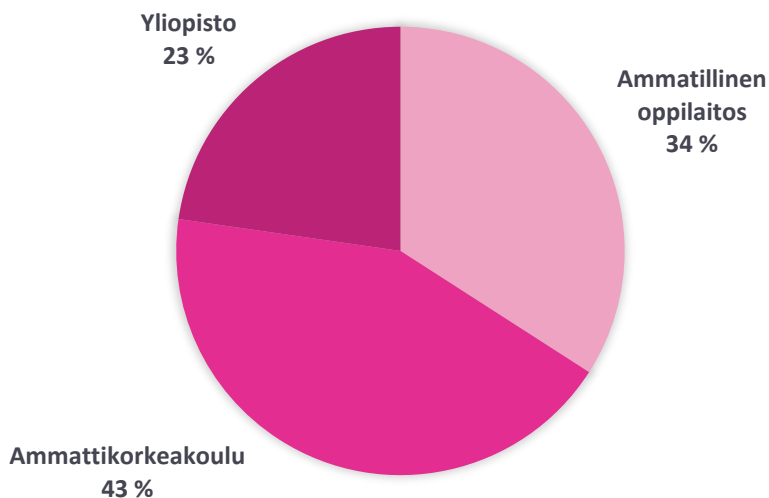
3.1 Taustatiedot

Taustatiedot -aihealueen kysymykset liittyivät kyselyyn vastanneiden henkilöiden edustaman oppilaitoksen tietoihin (Liite 1). Selvityksen kannalta oli merkityksellistä tietää, millä koulutusasteella venäjän kieltä opetetaan, jotta vertailua oppilaitosten välillä voitaisiin tehdä. Oppilaitoksen nimi haluttiin tietää sen vuoksi, että mikäli useampi kuin yksi vastaus tulee samasta oppilaitoksesta, on vastausten vertailu ja yhdistäminen mahdollista.

Taustatieto -aihealueen lopussa vastaajan oli mahdollista jättää yhteystietonsa jatkohaastattelua varten siltä varalta, että kyselyssä nousee esiin asioita, joista halutaan lisätietoa vastaajilta. Yhteensä 28 henkilöä jätti omat yhteystietonsa, mikä kertoi sekä selvitykseen aiheen mielenkiinnosta, että sen tarpeellisuudesta. Tässä selvityksessä kuitenkin keskitytään ainoastaan kyselylomakkeen tulosten esittelyyn.

Ensimmäisessä kysymyksessä haluttiin selvittää, minkä koulutusasteen oppilaitosta kyselyyn vastaaja edusti. Kuten aiemmin jo mainittiin, niin osa vastauksista jouduttiin yhdistämään siitä syystä, että ne tulivat samasta oppilaitoksesta. Vastauksia tuli yhteensä 44 eri oppilaitokselta, ja kun 16 oppilaitoksessa venäjän kielen opetusta ei tarjottu lainkaan, vastausprosentiksi kyselyssä muotoutui 70 % (n = 60). Kyselyyn vastanneista 43 % (n = 19) edusti ammattikorkeakouluja, 34 % (n = 15) ammatillisia oppilaitoksia ja 23 % (n = 10) yliopistoja (Kuvio 1).

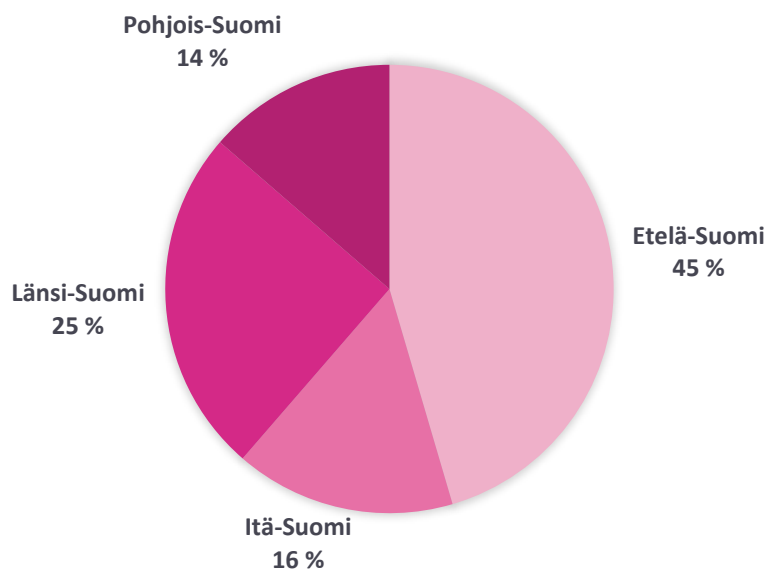
OPPILAITOS, JOTA EDUSTAT

Kuvio 1. Oppilaitokset, joista kyselyyn vastattiin (%).

Tarkasteltaessa oppilaitosten maantieteellistä sijaintia saatiin selville, missä päin Suomea venäjää opetusta järjestetään. Suurin osa vastauksista tuli Etelä-Suomesta. Etelä-Suomen osuus kaikista kyselyyn vastanneista oli 46 % (n = 20) (Kuvio 2). Toiseksi eniten vastauksia saatiin Länsi-Suomesta 25 % (n = 11) osuudella. Itä-Suomesta vastasi 16 % (n = 7) kyselyyn vastanneista ja Pohjois-Suomesta vastaajia oli 12 % (n = 6).

OPPILAITOKSEN MAANTIETEELLINEN SIJAINTI

Kuvio 2. Oppilaitosten maantieteellinen sijainti (%).

3.2 Venäjän kielen kurssit

Kyselyn toisen aihealueen kysymykset liittyivät venäjän kielen kursseihin, niiden sisältöihin sekä opiskelijoihin (Liite 1). Kysymyksillä haluttiin selvittää, millaisia venäjän kielen kursseja oppilaitoksilla oli tarjolla, miten opetus oli järjestetty ja miten opiskelijat pääsevät kurssitavoitteisiin venäjän kielen opinnoissa. Lisäksi haluttiin tietää, kuinka paljon venäjän kielisiä opiskelijoita opiskelee venäjän kursseilla ja onko opiskelijamäärä yleensäkin kasvanut vai laskenut viime vuosina ja mitkä tekijät ovat tähän vaikuttaneet. Lisäksi selvitettiin, mille eurooppalaisen viitekehyksen kielitaidon tasojen kuvausasteikolle venäjän kielen opinnoissa voi eri oppilaitoksissa päästä.

Tämän lisäksi yhtenä selvityksen tehtävänä oli arvioida, kuinka paljon venäjän kielen taitoisia opiskelijoita on tarjolla tulevaisuudessa työelämän tarpeisiin. Riittävyyttä arvioitiin tarkastelemalla kysymyksiä liittyen opiskelijamääriin, kurssitavoitteiden saavuttamiseen ja kielitaidon tasojen arviointiin eri oppilaitosten kursseilla.

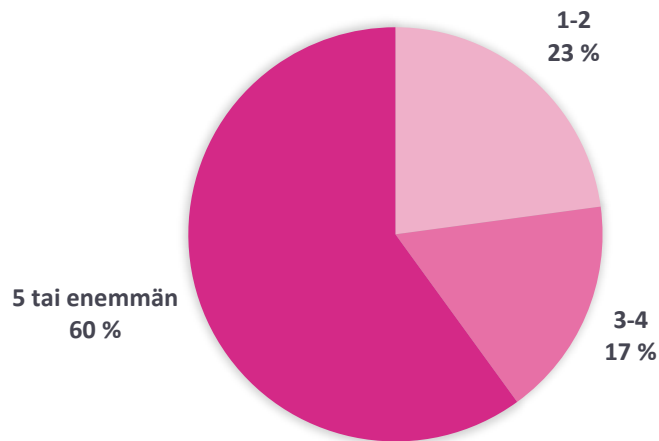
Kyselyyn vastanneiden mukaan oppilaitoksissa oli erilaisia kursseja tarjolla. Vastaajista 60 % (n = 21) ilmoitti, että heidän edustamassaan oppilaitoksessa oli tarjolla viisi tai enemmän venäjän kielen kurssia (Kuvio 3). Suurin osa kursseista oli vapaavalintaisia (70 % (n = 28)) tai tutkintoon kuuluvia (30 % (n = 12)) kursseja. Laajuudeltaan kurssit olivat pääasiassa 3-5 opintopisteen välillä, mutta myös kurssilaajuuksissa oli jonkin verran vaihtelua. Esimerkiksi *Venäjän aakkoskurssi* oli yhden opintopisteen laajuinen ja *Lue ja kuuntele venäjää* kahden opintopisteen laajuinen. Työmääränä yksi opintopiste vastaa noin 27 tuntia opiskelua. Opintopisteet ovat käytössä yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. Ammatillisissa oppilaitoksissa on käytössä osaamispisteet.

Tarjottavien venäjän kielen kurssien nimet viittasivat kurssien sisältöön, kuten *Venäjän perusteet* tai *Venäjän alkeet*, *Venäjän aakkoskurssi*, *Venäjän jatko*, *Venäjän kielen rakenteet*, *Venäjän kielen keskustelukurssi*, *Venäjän kielen tekstin ymmärtäminen*, *Venäjän ääntäminen ja suullinen viestintä*, *Mediavenäjä*, *Tandem suomi-venäjä*, *Työelämän venäjä*, *Liike-elämän venäjä*,

Venäläinen yritysviestintä A ja B, Nyky-Venäjän talous, hallinto ja yhteiskunta, Venäjä 1, Venäjä 2, Venäjä 3 ja Venäjä 4.

Tarkasteltaessa eri oppilaitosten välisiä eroja tarjottavien kurssien määrässä selvisi, että lähes kaikissa yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa oli tarjolla viisi tai enemmän venäjän kielen kurssia. Ammatillisissa oppilaitoksissa tilanne oli erilainen, sillä tarjottavia venäjän kielen kursseja oli selkeästi vähemmän kuin yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. Pääasiassa kursseja oli ammatillisissa oppilaitoksissa tarjolla yhdestä kahteen.

KUINKA MONTA VENÄJÄN KIELEN KURSSIA OPPILAITOKSESSANNE ON TARJOLLA?

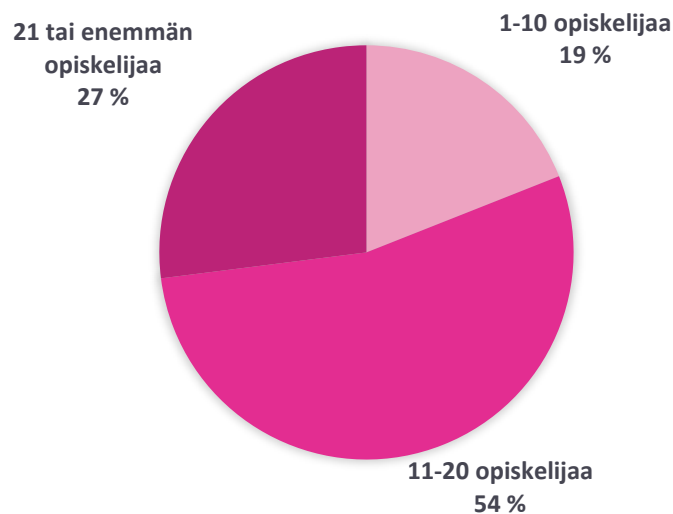
Kuvio 3. Venäjän kielen kurssien määrät oppilaitoksissa (%).

Kurssien sisällöt vaihtelivat oppilaitoksittain tai aloittain, mutta monet oppilaitokset tarjosivat kursseja alkeisopinnoista alkaen, joissa opiskeltiin venäjää aakkosista aloittaen. Alkeiskurssin suoritettuaan jotkut oppilaitokset tarjosivat kursseja alkeiskurssin jatkoksi sekä mahdollisesti erityisiä kursseja, joissa oli jokin tietty opiskeltava aihe, esimerkiksi *Liike-elämän viestintä* tai *Työelämän venäjä*. Myös eriyttävää opetusta tarjottiin joissakin oppilaitoksissa:

”Ensin kielen alkeet (kirjaimet ja perussanasto ja -rakenteet), sitten kolmos- ja neloskurssilla enemmän mahdollisuuksia tutustua oman alan sanastoon. Työelämälähtöisyys mukana aina kun mahdollista, esim. rakennuspuolella työkalut venäjäksi substantiivien sukuja opeteltaessa”.

Opiskelijamääriltään venäjän kielen kurssit olivat vaihtelevia. Suurimmassa osassa (54 % (n = 20)) kursseista ryhmäkoko oli 11-20 opiskelijaa (Kuvio 4). Yli neljänneksessä kursseista (27 % (n = 10)) opiskelijamäärä oli 21 tai enemmän. Noin viidenneksessä (19 % (n = 7)) opiskelijamäärä oli kymmenen tai sen alle.

MITEN SUURIA VENÄJÄN KIELEN KURSSIT OVAT OPISKELIJAMÄÄRILTÄÄN?

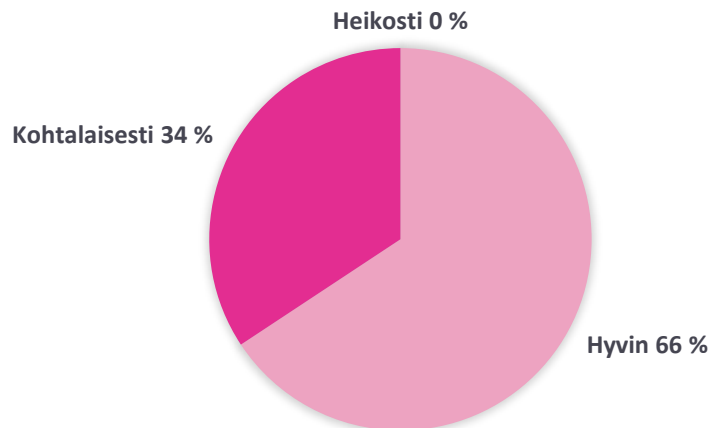

Kuvio 4. Kurssikoko opiskelijamäärässä mitattuna (%).

Venäjän kielen opetus eri oppilaitoksissa oli pääasiassa järjestetty ainoastaan lähiopetuksena tai lähiopetuksena sekä etäopetuksena. Lisäksi oli tarjolla verkkokursseja ja monimuotokursseja. Myös muita opetusmuotoja oli käytössä, kuten eräässä vastauksessa tuli esille niin sanottu *tandemkurssi*, jossa parina opiskelevat suomalainen ja venäläinen opiskelija. Tällöin toinen voi tukea toisen vieraan kielen oppimista.

Kysymyksellä liittyen kurssitavoitteiden saavuttamiseen haluttiin saada arvioita siitä, miten hyväksi opiskelijoiden venäjän kielen taito voi kehittyä eri oppilaitosten venäjän kielen kursseilla. Tällä on merkitystä sille, kun arvioidaan, miten paljon venäjän kielen taitoisia työntekijöitä on tulevaisuudessa käytettävissä työelämän tarpeisiin. Kyselyyn vastanneiden mukaan 66 % (n = 23) venäjän kielen opiskelijoista saavutti hyvin asetetut kurssitavoitteet (Kuvio 5).

MITEN OPISKELIJAT MIELESTÄSI SAAVUTTAVAT KURSSITAVOITTEET VENÄJÄN KIELEN KURSSEILLA?

Kuvio 5. Kurssitavoitteiden saavuttaminen venäjän kielen kursseilla (%).

Kurssitavoitteisiin pääsyyn vaikutti vastaajien mukaan monet tekijät, kuten eräessä vastauksessa tuli esille:

”Kurssitavoitteiden saavuttaminen on vaihtelevaa, usein se riippuu motivaatiosta, opiskelijoiden lähtötasosta ja valmiudesta itsenäiseen opiskeluun. Kielikurssit amk:ssa edellyttävät, että osan tehtävistä opiskelijat tekevät kotona. Kun kyseessä on vapaavalintaiset kurssit ja opiskelutahti on todella kovaa, jotkut opiskelijat eivät pysy mukana”.

Toisin sanoen, kurssitavoitteisiin pääsyyn vaikutti eniten hyvä opiskelumotivaatio ja asenne venäjän kieltä ja sen opiskelua kohtaan. Osa opiskelijoista saavutti kohtalaisesti kurssitavoitteet (34 % (n = 12)). Kohtalainen kurssitavoitteiden saavuttaminen johtui ajan puutteesta ja lähiopetuksen sijoittumisesta huonoon aikaan alkuillasta, jolloin opiskelijat olivat jo valmiiksi väsyneitä tai olivat töissä. Kyselyyn vastanneiden mukaan kukaan ei saavuttanut huonosti venäjän kielen kursseilla asetettuja tavoitteita.

”Vapaavalinnaisia kieliä opetetaan vain iltaisin (klo 16.00-18-30) ma-to kerran viikossa. Vieraan kielen opetus kerran viikossa on liian vähän. Opiskelijan pitää olla todella motivoitunut, että hän jaksaa pitkän opiskelupäivän jälkeen opiskella uutta ja haastavaa kieltä. Usein opiskelijat eivät pääse ollenkaan tunteille, koska heillä on päällekkäisyyksiä

pakollisten opintojen kanssa. Jos opiskelija on pari kertaa poissa, hän ei todennäköisesti saa muita opiskelijoita kiinni, koska opiskelutahti on tiivis. Näistä syistä opiskelijoilla voi olla vaihteleva kurssitavoitteiden saavuttaminen”.

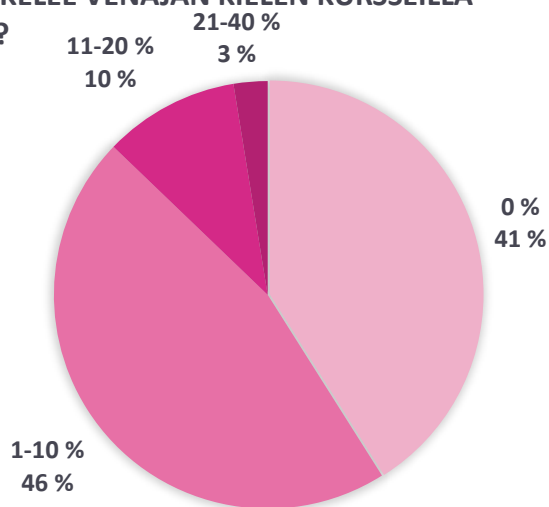
Tarkasteltaessa kurssitavoitteiden saavuttamista eri oppilaitoksissa selvisi, että yliopistoissa opiskelijat saavuttivat hyvin asetetut kurssitavoitteet. Suurimmaksi tekijäksi hyvien kurssitavoitteiden saavuttamiselle pidettiin nimenomaan opiskelijoiden hyvää motivaatiota.

Ammattikorkeakouluissa lähes kaikki vastasivat, että opiskelijat saavuttavat hyvin asetetut kurssitavoitteet, mutta osa vastasi, että opiskelijat saavuttivat kohtalaisesti asetetut kurssitavoitteet. Syinä tähän olivat muun muassa epäedulliset opetusajat iltapäivän viimeisten tuntien jälkeen, jolloin opiskelijat ovat jo valmiiksi väsyneitä tai heillä on muita menoja, esimerkiksi töitä. Ammattikorkeakouluissa motivaation puute oli yksi tekijä, mikä vaikutti kohtalaiseen kurssitavoitteiden saavuttamiseen.

Ammatillisista oppilaitoksista suurin osa kyselyyn vastanneista oli sitä mieltä, että opiskelijat saavuttavat kohtalaisesti asetetut kurssitavoitteet. Syinä kohtalaiseen kurssitavoitteiden saavuttamiseen pidettiin venäjän kielen haastavuutta ja tuen puutetta uutta kieltä opiskeltaessa. Venäjän kieltä ei koettu tarpeellisena kielenä, jolloin motivaatiota opiskeluun ei ollut riittävästi. Kuitenkin kurssitavoitteet saavutettiin paremmin sellaisissa oppilaitoksissa, jossa venäjän kieli oli vapaavalintaisena kielenä, koska opiskelijoilla oli enemmän motivaatiota opiskella kieltä omasta tahdostaan.

Kyselyyn vastanneiden arvion mukaan heidän oppilaitoksessaan opiskelee suhteellisen vähän äidinkieleltään venäjänkielisiä opiskelijoita venäjän kielen kursseilla. Lähes puolet (46 % (n = 18)) arvioi, että venäjän kielen kursseilla opiskelee 1-10 % äidinkieleltään venäjänkielisiä opiskelijoita ja 41 % (n = 16) arvioi, että venäjän kielen kursseilla ei opiskele äidinkieleltään venäjänkielisiä (Kuvio 6).

**KUINKA MONTA PROSENTTIA ARVIOSI MUKAAN ÄIDINKIELELTÄÄN
VENÄJÄNKIELISIÄ OPISKELEE VENÄJÄN KIELEN KURSSEILLA
OPPILAITOKSESSANNE?**

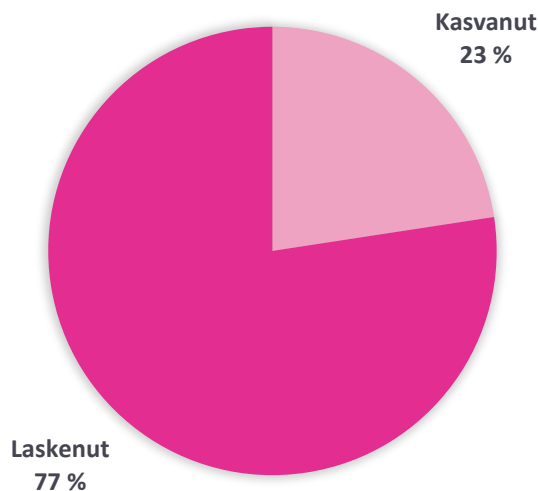
Kuvio 6. Arvio äidinkieleltään venäjänkielisistä venäjän kielen kursseilla (%).

Selvityksessä haluttiin tietää, miten opiskelijamäärät ovat muuttuneet viime vuosina ja miksi. Kysymykseen siitä, onko opiskelijamäärä kasvanut vai laskenut viime vuosina, 77 % (n = 24) kyselyyn vastanneista vastasi, että opiskelijamäärä on laskenut (Kuvio 7). Syinä laskuun pidettiin muun muassa taloudellisten resurssien puutetta, sillä esimerkiksi kaikilla oppilaitoksilla ei ollut mahdollisuutta palkata venäjän kielen opettajaa. Tämän lisäksi syinä laskuun pidettiin Venäjän harjoittamaa poliittista toimintaa, kaupan käynnin vähenemistä Venäjälle sekä haastavalta tuntuva kieltä, jossa on suomalaisille vieras aakkosto.

”Suurin osa aloittaa alkeista, mikä voi tuntua turhautavalta; kieli voidaan kokea vaikeaksi, koska sen opinnoissa ei edisty hyvin nopeasti; ehkä osittain poliittinen tilanne”.

”Venäjän vetovoiman laskeminen, Putinin ulkopolitiikka, kaupan väheneminen”.

OPISKELIJAMÄÄRÄN MUUTOS VIIME VUOSINA

Kuvio 7. Arvio opiskelijamäärän vaihteluun viime vuosina (%).

Vertailtaessa oppilaitosten välillä syitä opiskelijamäärien muutokseen selvisi, että yliopistoissa tarjottavien venäjän kielen kurssien opiskelijamäärät ovat vastausten perusteella kaikkialla laskeneet. Syinä laskuun pidettiin muun muassa venäjän opetuksen siirtämistä toiselle paikkakunnalle tai yleistä maailmanpoliittista tilannetta, joka vaikuttaa venäjän kielen suosioon. Kuitenkin eräässä vastauksessa ilmeni, että venäjän suosion uskotaan nousevan tulevaisuudessa:

"Tässä on suora vastaus opiskelijalta: "Uskon että Venäjä "palaa". Se palaa entistä vahvempana. Opiskelen venäjää, koska haluan olla mukana, kun se tapahtuu. Toinen syy - venäjän opiskelu on hyvin mielenkiintoista".

Niin ikään ammattikorkeakouluissa venäjän kielen opiskelijamäärät olivat laskeneet, syyksi arvioitiin esimerkiksi maailmanpoliittista tilannetta. Kuitenkin joissakin oppilaitoksissa opiskelijamäärä oli kasvanut verkko-opetuksen joustavuuden takia. Verkko-opetuksen ansioista opiskelija on voinut itse päättää ajan, jolloin opiskelee vierasta kieltä ilman aikataulullisia rajoitteita.

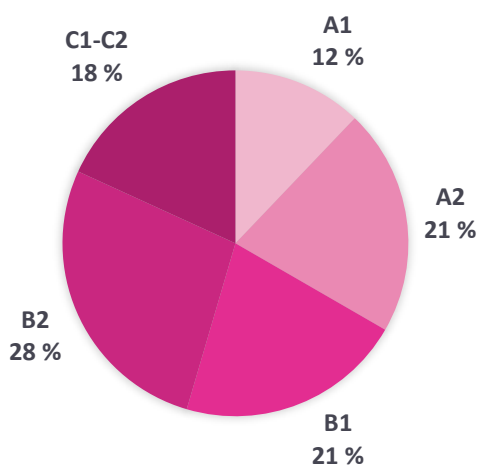
Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelijamäärät olivat myös vähentyneet tai säilyneet joissakin oppilaitoksissa ennallaan. Ammatillisissa oppilaitoksissa

vähenevän syyksi ei mainittu maailmanpoliittista tilannetta, vaan esimerkiksi opetuksen tarjonnan väheneminen tai sen loppuminen.

Yhtenä tutkimuskysymyksenä tässä selvityksessä tarkasteltiin venäjän kieltä opiskelevien opiskelijoiden kielitaidon tasoa, kun he ovat suorittaneet oman oppilaitoksensa venäjän kielen kurssit. Kielitaidon arvioinnissa käytettiin eurooppalaisen viitekehysten kielitaidon tasojen kuvausasteikkoa. Kuvausasteikon alin taso on A1, joka vastaa kielitaidon alkeiden hallintaa. Kuvausasteikon ylin taso C2, joka vastaa taitavan kielitaidon perustasoa. Kuvausasteikolla kielitaitoa mitataan kuullun ymmärtämisen, puhumisen, luetun ymmärtämisen ja kirjoittamisen näkökulmista. (EDU 2018.)

Kyselyssä opiskelijoiden kielitaidon tasoon liittyvään kysymykseen saatiin hajanaisia vastauksia, jolloin selkeää arvioita kielitaidon tasosta on vaikea tehdä. Kuitenkin eniten vastauksia sai kuvausasteikon taso B2 28 % (n = 9) osuudella (Kuvio 8). Toiseksi eniten vastauksia saivat tasot B1 ja A2, joiden molempien osuus kaikista vastauksista oli 21 % (n = 7). Ylimmät tasot C1-C2 saivat 18 % (n = 6) kaikista vastauksista. Vähiten vastauksia sai alin taso A1 12 % osuudella (n = 4).

MILLE EUROOPPALAISEN VIITEKEHYKSEN KIELITAIKON TASOJEN KUVAUSASTEIKOLLE OPINNOISSA VOI OPPILAITOKSENNE TARJOAMISSA VENÄJÄN KIELEN OPINNOISSA PARHAIMMILLAAN PÄÄSTÄ?

Kuvio 8. Arvio kielitaidosta eurooppalaisen viitekehysten kielitaidon tasojen kuvausasteikon mukaan (%).

Eri oppilaitoksissa venäjän kieltä opiskellaan, koska sitä pidetään hyödyllisenä kielenä työllistymisen kannalta jo senkin takia, että venäjän kieleen törmää usein niin työssä kuin vapaa-ajalla. Joillakin opiskelijoilla on lisäksi henkilökohtaista kiinnostusta, jos esimerkiksi puoliso on venäjänkielinen:

”Hyvä mahdollisuus työllistyä kansainvälisillä työmarkkinoilla, matkustaminen Venäjälle, puoliso venäjänkielinen”.

”Jo kirjainten oppiminen kieleen tuo huomattavaa lisäarvoa ja avaa oven kulttuuriin. Osalla on tuttavapiirissä yhteyksiä venäjänkieliseen väestöön”.

”Sytä on monia. Monilla opiskelijoilla tuleva ammatti vaatii venäjän kielen taitoa ja monet näkevät kielitaidon etuna työnhaussa. Venäjän kieli ja kulttuuri kiinnostavat myös”.

3.3 Oppimateriaalit ja opetus

Aihealueessa *Oppimateriaalit ja opetus* haluttiin tarkastella, millaisia materiaaleja venäjän kielen kursseilla käytetään, onko oppimateriaalia riittävästi venäjän kielen liittyen sekä millaiselle materiaalille on tarvetta venäjän kielessä (Liite 1). Lisäksi haluttiin saada selville, mitä materiaalipankkeja ja korpuksia oppilaitoksilla oli käytettävissä venäjän kielen opetuksessa ja miten Venäjä-tietous on tai tulisi olla näkyvillä oppilaitoksen muissa kuin venäjän kielen opinnoissa. Selvityksessä haluttiin myös tietää, onko eri oppilaitoksilla tarvetta täydennyskoulutukseen venäjän kielessä sekä miten vastaajien mielestä venäjän opetusta voisi kehittää omassa työssä tai oppilaitoksessa.

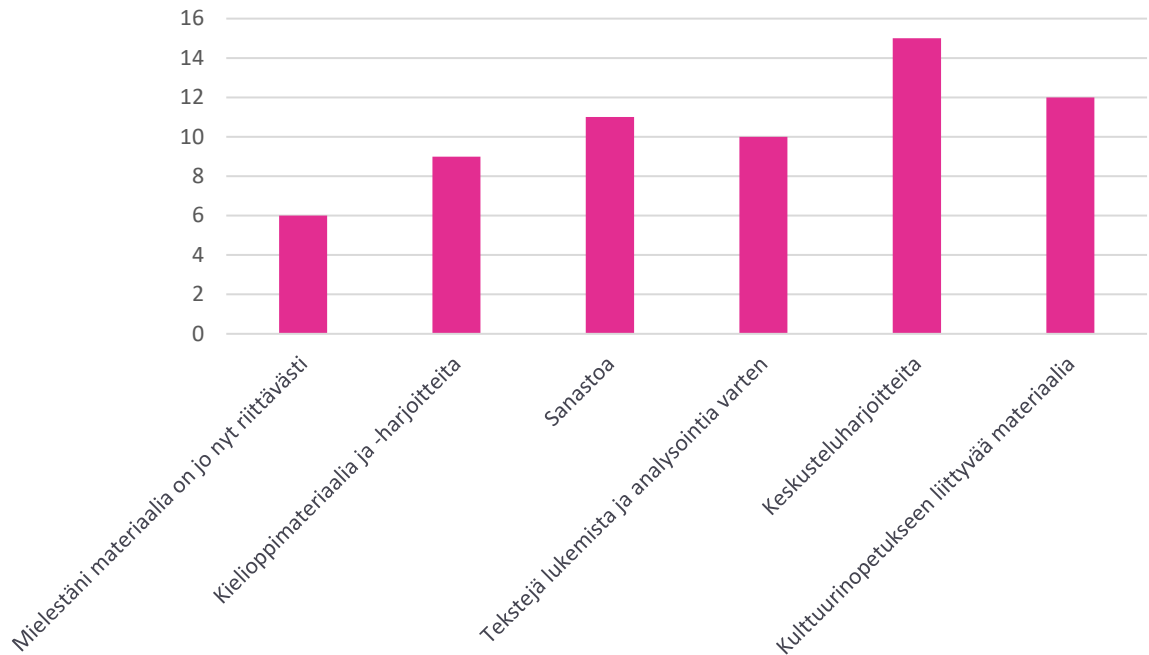
Venäjän kielen kursseilla oppimateriaaleista eniten käytettiin oppikirjoja, sähköistä materiaalia ja virtuaalisia oppimisympäristöjä, esimerkiksi *Moodlea*. Oppikirjoista yleisimmin käytetyt olivat *Kafe Piter* ja *Pora!* -kirjasarjat. Kyselyyn vastanneista suurin osa oli sitä mieltä, että oppimateriaalia on tällä hetkellä riittävästi (53 % (n = 19)). Sähköistä materiaalia käytettiin muun muassa

rakenteiden opettamiseen ja sanaston harjoitteluun. Yhtenä esimerkkinä voisi nostaa esille esimerkiksi *Quizlet* -sovelluksen, jonka avulla voi harjoitella sanastoa erilaisilla sanastokorteilla. Sovellus on pääasiassa maksuton, mutta maksullisessa versiossa on enemmän ominaisuuksia käytettävissä.

Kysymykseen, millaiselle oppimateriaalille olisi tarvetta venäjän kielen opetuksessa, vastaajat pystyivät valitsemaan yhden tai useamman vastauksen. Eniten tarvetta on keskusteluharjoituksille, kulttuurin opetukseen liittyvälle oppimateriaalille, sanaston opiskeluun liittyvälle materiaalille, teksteille lukemisen ja ääntämisen opiskeluun sekä kielioppiin liittyvälle oppimateriaalille ja harjoitteille (Kuvio 9). Tarpeita ja kehityskohteita oppimateriaalien suhteen kuvattiin esimerkiksi seuraavasti:

"On ollut jo pitkään tarvetta ajankohtaisista ja käytännöllisistä harjoitustehtävistä, teksteistä ja dialogeista. Kielikeskuksen opiskelijoiden palautteessa vahvasti arvosteltu, että kursseilla käytetään samoja kirjoja kuin opistoissa ja lukiossa. Tämä oli yksi syy miksi lähdin tekemään omaa materiaalia yliopiston kielikeskuksessa opiskelevalle. On otettu huomioon opiskelijan taso, kiinnostukset, tavoitteet. Tarvitaan uusia työkaluja venäläisen kulttuurin opetuksessa. Venäjän Kulttuuri- ja maantuntemuskurssin (5 op) yhteydessä selviää, että opiskelijat hakevat "todellisempaa" kuvaa ja käsitystä Venäjästä. Osa opiskelijoista ilmoittaa, että on kyllästynyt yleisen eurooppalaisen Venäjä-kuvaan. Haluavat itse seurata Venäjän mediaa, tapahtumia ja itse päättää mikä on totta ja mikä ei ole. Perustin kurssilla blogin, jotta opiskelija voisi vapaasti ilmaista oman mielipiteensä maasta. Koen, että tarvitaan muitakin analyyttisempiä tehtäviä ja foorumia".

MILLAISILLE OPPIMATERIAALILLE OLISI MIELESTÄSI TARVETTA VENÄJÄN KIELEN OPETUKSESSA?

Kuvio 9. Oppimateriaalin tarve venäjän kielen opetuksessa (n = 32).

Kysymykseen siitä, onko oppilaitoksella käytössä sähköisiä materiaalipankkeja tai korpuksia venäjän kielen opetukseen liittyen, suurin osa (67 % (n = 24)) vastasi kieltävästi. Korpuksella tarkoitetaan sähköistä materiaalipankkia, joka voi sisältää erilaisia tekstejä ja nauhoitteita. Korpuksia voidaan käyttää myös apuvälineenä kielentutkimuksessa, esimerkiksi hakemalla sanojen esiintymismuotoja tai synonyymejä. (Lounela 2006.) Mikäli oppilaitoksella oli käytössä materiaalipankkeja tai korpuksia, olivat ne pääasiassa itse laadittuja. Lisäksi vastaajat mainitsivat esimerkiksi Valtioapäivätoiminnan 150. merkkivuoden juhlarahaston rahoittaman *Virtaa Venäjään* -hankkeen luoman materiaalipankin, joka on tarkoitettu venäjän kielen ja kulttuurin opiskeluun ja opetukseen. Tämän lisäksi vastaajat mainitsivat muun muassa *Integrum* -tiedonhakuportaalin, mikäli heidän oppilaitoksellaan oli käytössä sähköisiä materiaalipankkeja tai korpuksia venäjän kielen opetuksessa.

Venäjä-tietoutta voi opiskella ilman, että osaa lainkaan venäjää, sillä se sisältää yleisesti tietoa Venäjästä. Kyselyyn vastanneiden mukaan Venäjä-tietoutta käsitellään oppilaitoksissa muutenkin, kuin kieliopinointien yhteydessä. Venäjä-tietouteen liittyen 62 % (n = 23) vastasi myöntävästi kysymykseen siitä, onko

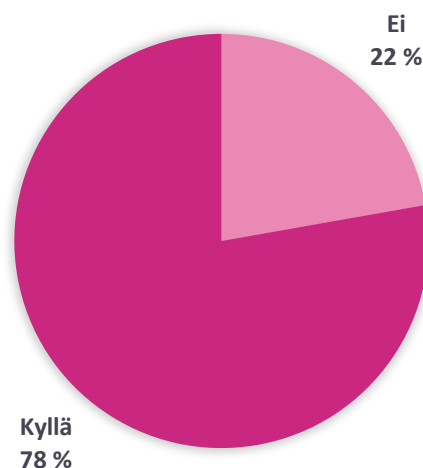
oppilaitoksella tarjolla Venäjä-tietoutta käsitteleviä kursseja muuten kuin kieliopinnoissa. Oppilaitoksissa järjestetään muun muassa Venäjän kulttuuria ja yhteiskuntaa käsitteleviä kursseja sekä liiketalouteen ja matkailuun liittyviä kursseja, kuten eräässä vastauksesta käy ilmi:

”Kielikeskuksessa ei ole venäjä-tietoutta käsitteleviä kursseja, mutta yliopistolla on Venäjä- ja rajatutkimus -sivuainekokonaisuus, Karelia, Russia and the Baltic Area -koulutusohjelma ja MPD in Border Crossings -maisteriohjelma”.

Kyselyyn vastanneista 78% (n = 28) oli sitä mieltä, että Venäjä-tietous pitäisi olla näkyvämmiin esillä muilla kuin venäjän kielen kursseilla (Kuvio 10). Vastaajien mukaan Venäjä-tietous voisi olla alakohtaista, joka liittyisi esimerkiksi Venäjän kaupankäyntiin liiketalouden alalla tai asiakaspalveluun liittyen, esimerkiksi tapakulttuurin tuntemukseen:

”Yleistä tietoa Venäjän yhteiskunnasta ja tämän päivän arkielämästä, ymmärryksen ja tietoisuuden laajentamista. Esim. miten mediassa pyritään vaikuttamaan ihmisiin, miten valtion johdon toiminta vaikuttaa kansainvälisiin suhteisiin ja toimintaan”.

PITÄISIKÖ VENÄJÄ-TIETOUDEN OLLA NÄKYVÄMMIIN ESILLÄ MUILLA KUIN VENÄJÄN KIELEN KURSSEILLA?

Kuvio 10. Venäjä-tietous muilla kuin venäjän kielen kursseilla (%).

Kysymykseen venäjän kielen opetuksen kehittämisestä omassa työssä tai oppilaitoksessa vastaajat nostivat esille esimerkiksi seuraavia asioita:

”Venäjän integrointi substanssiaineeseen olisi tärkeää. Koska Venäjä-yhteistyö on strategisesti organisaatiolle tärkeä, pitäisi olla enemmän venäjänkursseja, jotka sisältyvät opiskelijoiden tutkintoihin”.

”Haluaisin kehittää itseäni verkkotaidoissa ja lisätä sitä kautta opiskelijoille enemmän mahdollisuuksia. Haluan tehdä myös yhteistyötä venäläisten yliopistojen kanssa ja saada opiskelijoita yhteistyöhön”.

”Digitaalisia materiaaleja. Edes lyhyt, vaikka vain muutaman päivän, vaihto vaikka puhekielen kurssina yhdistettynä Venäjälle ”jalkautumiseen” olisi loistavaa. Joko yhdistettynä osaksi jotain kurssia tai erikseen”.

Enemmistö (74 % (n = 26)) kyselyyn vastaajista vastasi, ettei omassa oppilaitoksessa ole tarvetta täydennyskoulutukselle. Kyselyyn vastanneiden mukaan 26 % (n = 9) oli sitä mieltä, että täydennyskoulutukselle on tarvetta. Mikäli täydennyskoulutukselle oli tarvetta, liittyi se usein oman ammattitaidon tai digitaalisen osaamisen kehittämiseen.

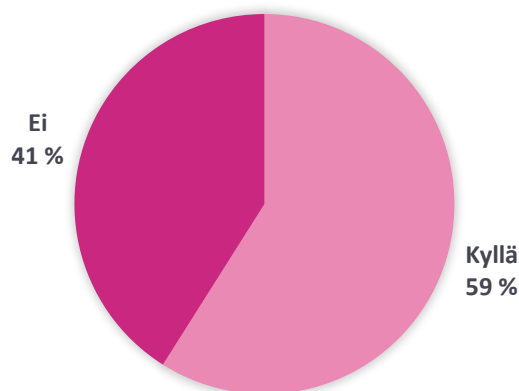
3.4 Verkostot ja sidosryhmät

Verkostot ja sidosryhmät -aihealueessa oppilaitoksien yhteyshenkilöiltä kysyttiin tietoja liittyen erilaisiin verkostoihin ja sidosryhmiin, joita oppilaitoksilla on käytettävissä venäjän kielen opetuksessa (Liite 1). Verkostoihin ja sidosryhmiin laskettiin eri oppilaitokset, työelämän tahot tai muut verkostot, joiden kanssa tämän selvityksen oppilaitoksilla oli jonkinlaista yhteistyötä venäjän kielen opetuksessa. Lisäksi haluttiin tietää, millaisia verkostoja tarvittaisiin lisää venäjän kielen opetukseen liittyen, onko verkostoissa toimimista hyötyä vai haittaa ja vaikuttavatko jotkin trendit tai ilmiöt venäjän kielen opiskelun suosioon tällä hetkellä.

Kysymykseen siitä, onko oppilaitoksella yhteistyötä eri oppilaitosten välillä venäjän kielen opetuksessa, esimerkiksi yhteisen kurssitarjonnan osalta, 59 % (n = 23) vastaajista vastasi myöntävästi ja 41 % (n = 16) vastasi kieltävästi (Kuvio 11). Yhteistyömuotoja olivat muun muassa hankeyhteistyö, esimerkiksi *Virtaa Venäjään* -hanke, opettajavaihdot, oppilaitosvierailut ja vaihto-ohjelmat sekä yhteinen kurssitarjonta muiden oppilaitosten kanssa:

”Joskus järjestetään eri yliopistojen kanssa yhteisiä verkkokursseja jne. ViLLE-oppimisympäristössä jaetaan tehtäviä ja kursseja eri oppilaitosten välillä. Pääaineopiskelijoille on tarjolla suomalaisten yliopistojen yhteisiä kieliharjoittelumahdollisuuksia Tverissä”.

ONKO OPPILAITOKSELLANNE YHTEISTYÖTÄ ERI OPPILAITOSTEN VÄLILLÄ VENÄJÄN KIELEN OPETUKSESSA (ESIM. YHTEINEN KURSSITARJONTA)?

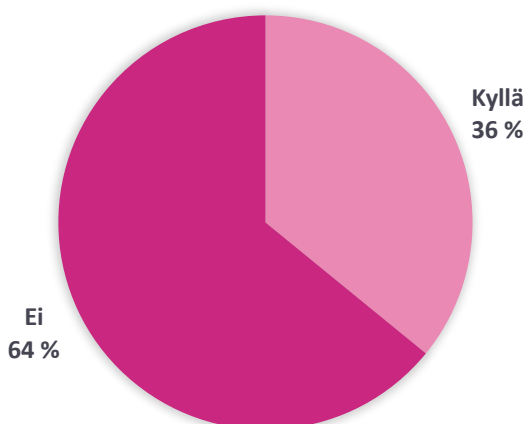

Kuvio 11. Yhteistyö eri oppilaitosten välillä venäjän kielen opetuksessa (%).

Työelämän tahojen kanssa oppilaitoksilla oli huomattavasti vähemmän yhteistyötä kuin muiden oppilaitosten. Noin kolmanneksella (36 % (n = 14)) kyselyyn vastaajista oli yhteistyötä työelämän tahojen kanssa (Kuvio 12). Yhteistyömuotoja olivat muun muassa yritysvierailut sekä yritysten tarjoamat työharjoittelupaikat. Tätä kuitenkin toivottiin kehitettävän lisää, jotta työelämän tahot saataisiin näkyvämmiin osaksi kielten opetusta ja mahdollisesti tällä voi olla vaikutusta erilaisten verkostojen muodostumiseen:

”Tätä voitaisiin kehittää, mutta meillä ei ole ihan tietoa, miten tämä juuri kohdentuisi kielenopetukseen. Työelämäyhteistyökumppanuuksia kehitetään kyllä muuten ja näen kokonaisuuden laajempänä Venäjä-yhteistyön kehittämisenä. Kielitaito on tässä vain yksi osa.”

ONKO OPPILAITOKSELLANNE YHTEISTYÖTÄ TYÖELÄMÄN TAHOJEN KANSSA VENÄJÄN KIELEN OPETUKSESSA?

Kuvio 12. Yhteistyö työelämän tahojen kanssa venäjän kielen opetuksessa (%).

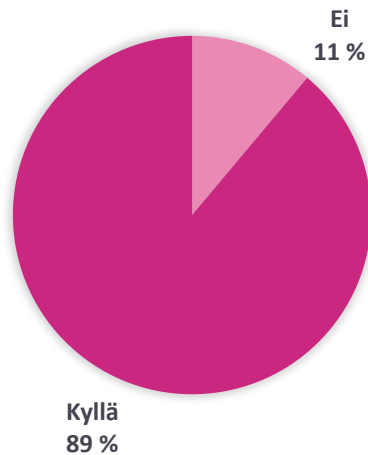
Lisäksi kyselyyn vastanneilla oppilaitoksilla oli yhteistyötä erilaisten järjestöjen ja paikallisten toimijoiden, kuten Cultura-säätiön, Ylioppilastutkintolautakunnan ja kansainvälisten partnerikoulujen kanssa. Esimerkiksi kansainvälisten partnerioppilaitosten kanssa joillakin kyselyyn vastanneilla oppilaitoksilla oli opiskelijavaihtosopimuksia.

Kysymykseen siitä, onko kyselyyn vastanneiden mielestä eri verkostoista ja niissä toimimisessa hyötyä, kaikki vastasivat myöntävästi. Kyselyyn vastanneiden mukaan verkostojen avulla saadaan lisää resursseja venäjän kielen opetukseen ja sen suunniteluun, lisää näkökulmia venäjän kielen ja kulttuurin opiskeluun sekä parempia työllistymismahdollisuuksia.

”Mahdollisuus hyväksi havaittujen käytäntöjen jakamiseen. Opiskelijat saavat uusia näkökulmia kieleen ja kulttuuriin ja pääsevät hyödyntämään muidenkin kuin omien opettajien erityisosaamista”.

Selvityksessä tarkasteltiin, vaikuttavatko jotkut trendit tai ilmiöt venäjän kielen opiskeluun. Kyselyyn vastanneista 89 % (n = 32) oli sitä mieltä, että jotkut trendit ja ilmiöt vaikuttavat venäjän kielen opiskelun suosioon (Kuvio 13).

**VAIKUTTAVATKO JOTKUT TRENDIT TAI ILMIÖT VENÄJÄN KIELEN
OPISKELUN SUOSIOON?**

Kuvio 13. Trendien tai ilmiöiden vaikutukset venäjän kielen opetuksen suosioon (%).

Erilaisista venäjän kielen opiskelun suosioon vaikuttavista trendeistä ja ilmiöistä puhuttaessa vastauksista nousevat esiin venäläisten matkailijoiden määrän kasvaminen ja väheneminen, negatiivinen Venäjää koskeva uutisointi suomalaisessa mediassa, politiikka sekä kaupankäynnin nousu- ja laskusuhdanteet.

”Juuri venäjän kielen osalta vaikuttaa lähialuepolitiikka ja imago sekä ennakkoluulot. Toisaalta Venäjä ei ole ollut vaihtokohteena/yhteistyökumppanina aina kovin helppo muuttuvan lainsäädännön ja muiden yllättävien asioiden vuoksi. Ja ulkopuoliset toiminnan rahoitusinstrumentit ovat olleet rajallisia. Venäjän lisäksi meillä on pienimuotoista kehittyvää yhteistyötä myös Valko-Venäjälle ja Kazakstaniin eli venäjän kieli tärkeä on myös tuolla”.

”On vaikea erottaa suoria syy- ja seuraussuhteita, mutta esimerkiksi Venäjän poliittiset tapahtumat saattavat ajoittain lisätä kiinnostusta kielen opiskeluun. Samoin venäjän kielen lisääntynyt läsnäolo omassa elinympäristössä lisää kiinnostusta vaikkapa tilanteessa, jossa joku perheenjäsenistä, sukulaisista tai ystäväistä on venäjänkielinen”.

4 POHDINTA

Tässä selvityksessä tarkasteltiin venäjän kielen opetuksen ja opiskelun tilaa Suomessa toimivissa yliopistoissa, ammattikorkeakouluissa ja ammatillisissa oppilaitoksissa. Tehtävänä oli tarkastella venäjän kielen opetuksen ja opiskelun tilaa muuten kuin pääaineena opiskeltaessa, esimerkiksi vapaavalintaisina opintoina tai tutkintoon kuuluvina pakollisina opintoina. Tämän lisäksi selvityksen tehtävänä oli arvioida, miten paljon venäjän kieltä osaavia ammattilaisia on mahdollisesti käytettävissä työelämän tarpeisiin nyt ja tulevaisuudessa.

Lähes puolet kyselyyn vastaajista (46 % (n = 20)) edusti oppilaitosta, joka sijaitsi Etelä-Suomessa. Kysymyksellä ei pyritty suoranaisesti selvittämään, millä alueella venäjän kieltä opetetaan ja missä määrin, vaan otanta pyrittiin saamaan mahdollisimman suuresta joukosta Suomessa toimivista oppilaitoksista sijaintia huomioimatta. Kuitenkin kysymys osoittautui mielenkiintoiseksi siinä mielessä, miten paljon ja missä päin Suomea venäjää opetetaan.

Tässä selvityksessä tarkasteltiin venäjän opiskelua muuten kuin pääaineena, jolloin opiskelija on voinut valita venäjän kielen vapaavalintaisena kurssina oman pääaineopiskelun rinnalla tai venäjän kieli on kuulunut tutkintoon pakollisina opintoina. Nämä opinnot lähtevät usein liikkeelle 0-tasolta eli alkeisopinnoista. Alkeisopinnojen takia venäjänkieliset opiskelijat eivät näistä opinnoista hyödy, jolloin heitä ei myöskään kursseille ilmoiteta. Tulosten mukaan äidinkieleltään venäjänkielisiä kuitenkin opiskelee venäjän kielen kursseilla.

Syinä äidinkieleltään venäjänkielisten opiskelijoiden osallistumismäärään kursseilla voidaan yhtäältä pitää sitä, että omaa suomen tai venäjän kielen taitoa halutaan pitää yllä ja toisaalta sitä, että jotkut oppilaitokset tarjoavat spesifejä venäjän kielen kursseja liittyen esimerkiksi alakohtaiseen sanastoon, joihin äidinkieleltään venäjänkieliset opiskelijat osallistuvat. Tällöin heidän suomen kielen taidotkin kehittyvät, kun esimerkiksi sanastoa opiskellaan sekä

suomeksi että venäjäksi. Lisäksi yhtenä syynä äidinkieleltään venäjänkielisten osallisuuteen kursseilla voisi olla se, että he haluavat tutustua suomalaisiin opiskelijoihin ja tätä kautta tulla hyväksytyksi ryhmään. Tähän aiheeseen tässä selvityksessä ei kuitenkaan saada vastausta, mutta aihe on mielenkiintoinen jatkotutkimusta varten.

Selvityksessä haluttiin arvioida, riittääkö opiskelijoiden venäjän kielen taito työelämän tarpeisiin. Arviota kyselyn perusteella on kuitenkin vaikeata tehdä. Kielitaidon riittävyys työelämän tarpeisiin riippuu alasta, jolla työskennellään. Niukallakin venäjän kielen taidolla työskenteleminen onnistuu ainakin aloilla, joissa riittää pelkästään kielitaito. Esimerkiksi rakennustyömaalla voi työskennellä esimerkiksi virolaisia ja muita baltteja, jolloin yhteinen kieli saattaakin olla venäjä englannin sijaan. Myyntityössä ei välttämättä riitä ainoastaan kielitaito, vaan myös kulttuurintuntemus korostuu, jotta osaa toimia esimerkiksi liikeneuvotteluissa oikein. Koulutus antaa valmiudet uuden tiedon omaksumiselle, työssäoppimiselle ja jatkuvalla oppimiselle. Esimerkiksi, kun opiskelija suorittaa tietyn alan opinnot, niin ei voida olettaa, että hän olisi täysin valmis työelämään. Riittävien tietojen ja taitojen omaksumiseksi tarvitaan useampi vuosi opiskelua ja käytännön kokemusta työelämästä, jolloin vieraan kielen hyödyntäminen ja sillä työskenteleminen sujuu mutkattomasti.

Yleinen uskomus on, että englannin kielellä pärjää työelämässä, mikä osittain vaikuttaa myös siihen, että muita kieliä opiskellaan vähemmän. Suomalaisilla on usein oletamus, että kieltä täytyy osata täydellisesti ennen kuin siitä on hyötyä tai sitä uskaltaa puhua. Kuitenkin vähäinenkin kielitaito voi olla ratkaiseva tekijä esimerkiksi myyntityössä, jossa ensin luottamussuhteen luominen on tärkeässä asemassa. Jos tavoitteena on myydä jotakin tuotetta tai palvelua, niin usein tuloksellinen myynti tapahtuu ostajan omalla äidinkielellä. Tämä korostuu varsinkin tilanteessa, jossa tuotteen tai palvelun ominaisuudet ovat niin monitahoisia, jotta sen selittäminen ostajalle vaatii ostajan äidinkielen osaamista.

Arvioidessa venäjän kieltä osaavien ammattilaisten käytettävyyttä työelämän tarpeisiin nyt ja tulevaisuudessa, voidaan tällä selvityksellä ainoastaan arvioida mahdollisten osaajien määrää. Osaajien määrästä saa käsitystä pohtimalla

kyselyn vastauksia, jotka liittyvät opiskelijamääriin, kurssitavoitteiden saavuttamiseen ja kielitaidon tasojen arviointiin eri oppilaitosten kursseilla. Venäjän kielen opiskelijoiden määrä eri oppilaitoksissa oli vaihteleva. Tarkkaa lukumäärää venäjän kielen opiskelijoista ei saatu selville, mutta kurssien opiskelijamäärästä eri koulutustasoilla voidaan päätellä, että tarjottavilla venäjän kielen kursseilla on kysyntää ja kursseilla on riittävä määrä opiskelijoita opetuksen järjestämiseksi. Yli puolessa kursseista, joita järjestettiin, opiskelijamäärä oli 11-20 opiskelijaa ja yli neljänneksessä opiskelijamäärä ylitti 21.

Opiskelijoiden motivaatio oli suurin vaikuttava tekijä, kun arvioitiin venäjän kielen kurssien kurssitavoitteiden saavuttamista. Kun opiskelijoiden motivaatio oli hyvä, täyttivät he kurssitavoitteetkin hyvin. Haitallisesti kurssitavoitteisiin pääsyyn vaikuttivat epäedulliset lähiopetusajat. Venäjän kielen kurssien lähiopetusajat olivat haasteellisia varsinkin niissä oppilaitoksissa, jossa venäjää opetettiin vapaavalintaisena kielenä. Oppitunnit järjestettiin näissä oppilaitoksissa useimmiten kello 16 jälkeen, jolloin opiskelijat olivat joko valmiiksi väsyneitä tai he työskentelivät opiskelun ohella. Lisäksi etenemistahti kursseilla oli nopea, jolloin poissaolojen takia vastuu opiskelusta siirtyi opiskelijalle itselleen. Tällöin työmäärän ja ajanpuutteen takia motivaatio venäjän kielen opiskelusta oli laskussa. Kuitenkin osalla opiskelijoista, joilla oli mahdollisuus opiskella lähiopetustunneilla ja jotka työskentelivät myös vapaa-ajalla, motivaatio oli hyvä. Lähiopetuksen sijaan verkko-opetus voisi olla keino, jolla opiskelijoita saisi motivoitua entistä enemmän venäjän kielen opiskeluun.

Osa kyselyyn vastanneista henkilöistä kertoi, että heidän oppilaitoksessaan venäjän kieli on siirtynyt osittain myös verkko-opetukseen. Varsinkin korkeakouluissa verkko-opetusta oli enemmän tarjolla kuin ammatillisissa oppilaitoksissa. Yhtäältä tämä tuo joustavuutta uuden kielen opiskeluun, varsinkin jos opetusajat ovat haasteelliset työssäkäyvien opiskelijoiden kohdalla. Toisaalta venäjän kieli on siinä mielessä haastava kieli, että siinä on vieras kyrillinen aakkosto latinalaiseen aakkostoon verrattuna. Tällöin opiskelija tarvitsee riittävästi tukea opiskeluun, jotta opiskelu ei ala tuntumaan liian haastavalta. Verkko-opetus ei tarjoa alkeiden opiskelussa riittävästi tukea opiskeluun, jolloin opiskelijan opiskelutaidot on oltava korkealla tasolla.

Kuitenkin, kielen alkeiden opiskelun jälkeen verkko-opetus voi olla tehokas tapa opiskella.

Kielitaidon tasoa arvioidessa kyselyssä saatiin hajanaisia vastauksia. Kuitenkin vastaajien arvioiden mukaan lähes viidennes opiskelijoista saavuttaa eurooppalaisen viitekehyksen kielitaidon tasojen kuvausasteikon korkeimmat tasot C1-C2, jotka ovat taitavan kielitaidon perustaso. Lähes kolmannes kyselyyn vastaajista vastasi, että heidän oppilaitoksessaan voi saavuttaa tason B2, joka on itsenäisen kielitaidon taso. Molemmilla taitotasoilla viestijä pystyy kommunikoimaan haastavissakin kielenkäyttötilanteissa. Osittain tulos herättää epäilyksiä varsinkin korkeampien tasojen C1-C2 kohdalla. Tässä kysymys kielitaidon tasosta on voitu tulkita niin, että siinä on huomioitu koko oppilaitoksessa tapahtuva venäjän kielen opetus, kun osa oppilaitoksista tarjoaa myös pääaineopintoja venäjän kielessä, jolloin kyseisten tasojen saavuttaminen on mahdollista. Kuitenkin vastausten perusteella voidaan päätellä, että työelämää varten on käytettävissä hyvän venäjän kielen taitoisia ammattilaisia.

Jos opiskelija aloittaa venäjän kielen opiskelun 0-tasolta korkeakoulussa tai ammatillisessa oppilaitoksessa jää uuden kielen opiskeluun käytetty aika lyhyeksi, varsinkin kun puhutaan venäjän kielen opiskelusta vapaavalintaisina opintoina. Toisin sanoen, pohja opiskelulle täytyisi rakentaa paljon varhaisemmassa vaiheessa, esimerkiksi peruskoulun aikana, jotta edellytykset hyvälle kielitaidolle parantuisivat. Tämä onkin tietyllä tavalla haaste, kun yleinen tendenssi harvinaisempien kielten opiskelussa on ollut laskussa. Koulutuksellisella tasolla tulisikin pohtia, miten motivoimista venäjän kielen opiskeluun saataisiin tehostettua jo peruskoulun aikana.

Kysymykseen, millaiselle oppimateriaalille olisi tarvetta venäjän kielen opetuksessa, eniten vastauksia saivat keskusteluharjoitukset, kulttuurin opetukseen liittyvä materiaali ja sanaston opiskeluun liittyvää materiaali. Nykyisin moni oppimateriaali löytyy sähköisessä muodossa, joten tämä tematiikka nousi esiin myös täydennyskoulutusta koskevassa kysymyksessä, sillä vastaajat olivat sitä mieltä, että täydennyskoulutusta tarvitaan muun muassa digitaalisten taitojen kehittämiseen. Digitaalisen materiaalin luominen

ja kehittäminen nousivat esiin myös vastaajien keskuudessa, kun kysyttiin, miten kehittäisit venäjän kielen opetusta omassa työssä ja oppilaitoksessa.

Yhtenä mielenkiintoisena kysymyksenä tässä selvityksessä nousee esiin venäjän kielen hyödyllisyys, eli kannattaako venäjää opiskella. Arvioiden mukaan kieliä on maailmassa yli 5000. Jos venäjän kieli sijoittuu kuudenneksi maailman vaikutusvaltaisempien kielten joukossa, on siinä jo yksi peruste venäjän kielen hyödyllisyydestä. Vaikka viime vuosina Suomen ja Venäjän välinen kauppa ei ole ollut menestyksekkästä, erilaisia venäjän kielen ja kulttuurin asiantuntijoita tarvitaan. Jos haluttaisiin selvittää konkreettisesti, onko venäjän kielestä hyötyä, pitäisi kysely tehdä opiskelijoille, jotka opiskelevat tällä hetkellä tai ovat juuri valmistuneet jostakin oppilaitoksesta.

Ammatillisten oppilaitosten edustajien vastauksista selvisi, että venäjän kielen opintojen suhteen ollaan huolissaan. Koulutuslainsäädännön uudistuksen takia ammatillisessa koulutuksessa korostetaan työssäoppimista eli koulutus painottuu enemmän työelämään. Tällöin uhkana on vapaavalintaisten kielten väheneminen, koska perinteisten tuntien määrä vähenee. Ammatillisten oppilaitosten edustajien vastauksista nousee esiin samoja huomioita kuin Riitta Pyykön (2017) selvityksessä.

Ammatillisissa oppilaitoksissa tarjottavien kurssien tilanne oli suppeampi kuin yliopistoissa ja ammattikorkeakouluissa. Ammatillisissa oppilaitoksissa kursseja oli tarjolla pääasiassa yhdestä kahteen, kun taas korkeakouluissa tarjolla oli yleensä viisi tai enemmän kurssia. Yhtenä syynä ammatillisen koulutuksen pienempään tarjottavien kurssien määrään vaikuttaa todennäköisesti koulutuslainsäädännön uudistukset. Toisaalta taas ammatillisessa koulutuksessa venäjän kielikin koettiin hankalaksi, jolloin tukea opiskeluun ei aina ole riittävästi tarjolla. Tällä on varmasti myös vaikutusta siihen, miksi kurssit eivät aina toteudu. Lisäksi venäjän kursseja ei aina koettu tarpeellisena kielenä ammatillisessa koulutuksessa.

Vastausten perustella voidaan todeta, että venäjän kieltä pidetään suhdanneriippuvaisena kielenä, jolloin erilaiset trendit ja ilmiöt vaikuttavat venäjän kielen suosioon. Vastaajien mukaan opiskelijamääriin voi vaikuttaa

esimerkiksi maailmanpoliittinen ja taloudellinen tilanne sekä uutisointi Venäjästä. Huomioiden mukaan edellä mainitut tekijät vaikuttavat opiskelijamääriin negatiivisesti. Esimerkiksi uutisointi Venäjästä tapahtuu monissa tapauksissa vain yhdestä näkökulmasta, jolloin kokonaiskuvan tai totuuden selvittäminen voi olla haastavaa. Venäjästä välittyy tällä hetkellä yksipuolinen ja yksitasoinen kuva, mihin osaltaan vaikuttaa maailmanpoliittinen ja taloudellinen tilanne sekä uutisointi. Tämän takia Venäjä -kuva saisi olla monipuolisempi ja monitasoisempi, jotta venäjän kielen opiskelua saataisiin houkuttelevammaksi.

Venäjä-tietouden toivottiin olevan näkyvämmän esillä muillakin kuin venäjän kielen kursseilla. Venäjä-tietouden lisääminen on tärkeää, kun pohditaan muun muassa keinoja, miten käsitystä Venäjästä saadaan monipuolisemmaksi ja monitasoisemmaksi. Venäjä-tietouden lisääminen on tärkeää myös kaupallisesta näkökulmasta, jotta saadaan esimerkiksi tietoa Venäjän liiketoiminnan mahdollisuuksista ja riskeistä, toimintakulttuurista ja ihmisten arjesta eri yritysten tietoon.

Täydennyskoulutukseen liittyvä tulos oli yllättävä, kun lähes $\frac{3}{4}$ kyselyyn vastanneista oli sitä mieltä, ettei tarvetta täydennyskoulutukselle ole heidän oppilaitoksessaan. Yhtäältä syynä täydennyskoulutuksen tarpeen vähäisyydelle voidaan pitää sitä, että substanssiaine on opettajilla hyvin halussa, kun opetetaan suuressa määrin alkeiskursseja. Toisaalta täydennyskoulutuksen tarve on alasta riippumatonta eli normaaliin ammattitaidon kehittämiseen tarvitaan täydennyskoulutusta.

Vastanneiden mukaan eri verkostoista ja niissä toimiminen nähtiin hyödyllisenä, sillä verkostojen avulla saadaan lisää mahdollisuuksia venäjän kielen opetukseen ja sen suunnitteluun sekä parannetaan työllistymismahdollisuuksia. Vastausten mukaan työelämän tahojen kanssa yhteistyötä oli noin kolmanneksella oppilaitoksista. Yhteistyötä toivottiin kehitettävän lisää, sillä työelämän tahot voisivat ilmaista omia tarpeitaan esimerkiksi venäjän opetuksen sisältöihin liittyen, jolloin venäjän kielen taitoisia asiantuntijoita voisi olla enemmän käytettävissä suoraan työelämän tarpeisiin ja kielen opetus olisi osuvampaa. Yhteistyö työelämän tahojen kanssa tulisi olla koordinoitumpaa ja

tietyllä tavalla rakennettua muun muassa työharjoittelupaikkojen osalta. Yhteistyön lisäämiseen ei välttämättä tarvita uusia yhteistyömuotoja eri oppilaitosten tarjoamina, vaan tulisi kehittää jo olemassa olevia yhteistyömuotoja. Yhteistyömuotona voisi olla esimerkiksi harjoittelu- ja kesätyöpaikkoja tarjoavat messut, joissa tarjottaisiin venäjän kielen osaajille mahdollisuus näyttää oma osaaminen. Myös verkostoitumisesta muiden oppilaitosten, yritysten ja yritysorganisaatioiden kanssa voisi olla hyötyä.

Merkittävänä huomiona tässä selvityksessä voi pitää sitä, että venäjän kieltä opiskellaan sen takia, että työelämässä olisi helpompaa työllistyä. Kyselyn vastauksista kävi ilmi, että venäjän kieltä opiskellaan monella eri alalla ja eri koulutustasoilla. Erilaisia kursseja tarjotaan oppilaitoksissa monipuolisesti, joiden avulla opiskelijat saavat valmiuksia työelämään. Eri oppilaitoksissa venäjän osaaminen katsotaan mahdollisuutena ja sitä pidetään hyödyllisenä kielenä. Lisäksi yhteistyö työelämän tahojen kanssa voisi motivoida opiskelijoita valitsemaan venäjän kielen, kun tulevaisuuden työelämän näkymät ovat opiskelijalla selkeät. Olisikin tärkeitä pohtia, miten työelämän yhteistyötä voitaisiin lisätä.

LÄHTEET

EDU 2018 = Opetushallituksen verkkopalvelu. *Kielitaidon tasojen kuvausasteikko.*

https://www.edu.fi/download/119698_taitotasot.pdf. Viitattu 18.12.2018.

EK 2018 = Elinkeinoelämän keskusliitto. *Venäjä – suuret markkinat, heikkotalouskehitys ja pakotteet.* <https://ek.fi/mita-teemme/kauppapolitiikka/venaja/>. Viitattu 3.12.2018.

Kuonanoja H. 2017. *Venäjän kielen suosio peruskoulussa pomppasi huimaan kasvuun.* Kaleva 13.5.2017. <https://www.kaleva.fi/uutiset/kotimaa/venajan-kielen-suosio-peruskoulussa-pomppasi-huimaan-kasvuun/759661/>. Viitattu 17.12.2018.

Lounela M. 2006. *Korpuukset ja kielen tutkiminen.* Kotimaisten kielten keskus. [https://www.kotus.fi/nyt/kolumnit/kielipakina_\(2006_2009\)/korpuukset_ja_kielen_tutkiminen](https://www.kotus.fi/nyt/kolumnit/kielipakina_(2006_2009)/korpuukset_ja_kielen_tutkiminen). Viitattu 4.12.2018.

Pyykkö R. 2017. Monikielisyys vahvuudeksi. Selvitys Suomen kielivaran tilasta ja tasosta. Helsinki: Opetus ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:51. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160374/okm51.pdf>. Viitattu 3.12.2018.

SVKK 2018 = Suomalais-venäläinen kauppakamari. *Venäjän-kaupan barometri, syksy 2018: Venäjän-kaupan vaikeuskertoimet ovat kasvaneet ja yritykset ovat odottavalla kannalla.* <https://www.svkk.fi/ajankohtaista/lehdistotiedotteet/venajan-kaupan-barometri-syksy-2018-venajan-kaupan-vaikeuskertoimet-ovat-kasvaneet-ja-yritykset-ovat-odottavalla-kannalla/>. Viitattu 3.12.2018

Vipunen 2018 = Vipunen – opetushallinnon tilastopalvelu. <https://vipunen.fi/fi-fi/ammattillinen/Sivut/Kansainv%C3%A4lisyys.aspx>. Viitattu 3.12.2018.

WEF 2016 = World Economic Forum. *These are the most powerful languages in the world.* <https://www.weforum.org/agenda/2016/12/these-are-the-most-powerful-languages-in-the-world/>. Viitattu 3.12.2018.

LIITTEET

Liite 1

Venäjän kieltä oppilaitoksissa

Tämän kyselyn tarkoituksena on selvittää venäjän opiskelun tilannetta yliopistoissa, ammattikorkeakoulussa ja ammattiopistoissa. Kysely liittyy Cultura-säätiön tekemään tilaus selvitykseen, jota käytetään myös osana Pro gradu -tutkielmaa Itä-Suomen yliopistossa. Valtiopäivätoiminnan 150. merkivuoden juhlarahasto, jota Cultura-säätiö hallinnoi, tarvitsee tietoa venäjän kielen ja kulttuurin opiskelusta eri tasoilla, jotta säätiö voi kohdentaa apurahoja kohteisiin asianmukaisesti ja tasapuolisesti.

Vastaukset käsitellään anonymieinä ja niitä käytetään ainoastaan tässä selvityksessä ja Pro gradu -tutkielmassa. Vastaamiseen menee noin 10 minuuttia ja vastauksilla on tärkeä merkitys selvityksen toteutumisessa. Kiitos jo etukäteen!

***Pakollinen**

Oppilaitos, jota edustat. *

- Yliopisto
- Ammattikorkeakoulu
- Ammatillinen oppilaitos

Oppilaitoksen nimi. *

Oma vastauksesi

Oppilaitoksen maantieteellinen sijainti. *

- Etelä-Suomi
- Itä-Suomi
- Länsi-Suomi
- Pohjois-Suomi

Yhteystietosi, mikäli olet käytettävissä jatkohaastattelua varten.

Oma vastauksesi

VENÄJÄN KIELEN KURSSIT

Tässä osiossa kysytään venäjän kielen kursseihin ja opiskelijoihin liittyviä kysymyksiä.

Kuinka monta venäjän kielen kurssia oppilaitoksessanne on tarjolla?

- 1-2
- 3-4
- 5 tai enemmän

Millaisia venäjän kielen kurssit ovat?

- Vapaavalintaisia
- Tutkintoon kuuluvia
- Muu: _____

Kuvaile lisää venäjän kielen kursseja (esim. kurssien nimet, laajuus opintopisteissä, opintopisteiden työtuntimäärävaatimus)

Oma vastauksesi _____

Millaisia sisältöjä venäjän kielen kursseilla käsitellään?

Oma vastauksesi _____

Miten suuria venäjän kielen kurssit ovat yleensä opiskelijamääriltään?

- 1-10 opiskelijaa
- 11-20 opiskelijaa
- 21 tai enemmän opiskelijaa

Millä tavalla venäjän kielen opetus on järjestetty?

- Lähiopetus
- Lähi- sekä etäopetus
- Täysi etäopiskelu
- Verkkokurssi
- Muu: _____

Miten opiskelijat mielestäsi saavuttavat kurssitavoitteet venäjän kielen kursseilla?

- Hyvin
- Kohtalaisesti
- Heikosti

Mistä hyvä, kohtalainen tai heikko kurssitavoitteiden saavuttaminen mielestäsi johtuu?

Oma vastauksesi

Kuinka monta prosenttia arviosi mukaan äidinkieleltään venäjänkielisiä opiskelijoita opiskelee venäjän kielen kursseilla oppilaitoksessanne?

- 0%
- 1-10%
- 11-20%
- 21-40%
- 41% tai enemmän

Onko opiskelijamäärä venäjän kielen kursseilla mielestäsi viime vuosina kasvanut tai laskenut?

- Kasvanut
- Laskenut

Mistä opiskelijamäärän kasvu tai lasku mielestäsi on voinut johtua?

Oma vastauksesi

Mille eurooppalaisen viitekehyksen kielitaidon tasojen kuvausasteikolle opinnoissa voi oppilaitoksenne tarjoamissa venäjän kielen opinnoissa parhaimmillaan päästä?

- A1
- A2
- B1
- B2
- C1-C2

Miksi opiskelijat mielestäsi opiskelevat venäjää?

Oma vastauksesi

OPPIMATERIAALIT JA OPETUS

Tässä osiossa kysytään venäjän kielen oppimateriaaleihin ja venäjän opetukseen liittyviä kysymyksiä.

Millaisia oppimateriaaleja venäjän kielen kursseilla käytetään?

- Oppikirjat
- Sähköinen materiaali
- Virtuaaliset oppimisympäristöt (esim. Moodle)
- Venäjänkielinen media (esim. videopalvelut)
- Muu: _____

Kuvaile tarkemmin kursseilla käytettäviä oppimateriaaleja (esim. oppikirjan nimi yms.)

Oma vastauksesi

Onko venäjän kieleen liittyvää oppimateriaalia mielestäsi riittävästi?

- Kyllä
- Ei

Millaiselle oppimateriaalille olisi mielestäsi tarvetta venäjän kielen opetuksessa?

Mielestäni materiaalia on jo nyt riittävästi

Kielioppimateriaalia ja -harjoitteita

Sanastoa

Tekstejä lukemista ja analysointia varten

Keskusteluharjoitteita

Kulttuurin opetukseen liittyvää materiaalia

Muu: _____

Kuvaile lisää oppimateriaalin tarvetta (esim. millaista sanastoa tai kulttuuriin liittyvää materiaalia tarvittaisiin)

Oma vastauksesi _____

Onko oppilaitoksellanne käytössä sähköisiä materiaalipankkeja tai korpuksia venäjän kielen opetukseen liittyen?

- Kyllä
- Ei

Millaisia sähköisiä materiaalipankkeja tai korpuksia oppilaitoksellanne on käytössä venäjän kielen opetukseen liittyen?

Oma vastauksesi _____

Onko oppilaitoksellanne tarjolla venäjä-tietoutta käsitteleviä kursseja (muuten kuin kieliopinnoissa)?

- Kyllä
- Ei

Millaisia venäjä-tietoutta käsitteleviä kursseja oppilaitoksellanne on tarjolla?

Oma vastauksesi

Pitäisikö venäjä-tietous olla mielestäsi näkyvämmiin esillä muilla kuin venäjän kielen kursseilla?

- Kyllä
- Ei

Miten venäjä-tietous tulisi olla mielestäsi näkyvämmiin esillä muilla kuin venäjän kielen kursseilla?

Oma vastauksesi

Miten kehittäisit venäjän kielen opetusta omassa työssäsi tai oppilaitoksessanne?

Oma vastauksesi

Onko oppilaitoksellanne tarvetta täydennyskoulutukseen venäjän opetukseen liittyen?

- Kyllä
- Ei

Millaiselle täydennyskoulutukselle olisi tarvetta oppilaitoksessanne?

Oma vastauksesi

VERKOSTOT JA SIDOSRYHMÄT

Tässä osiossa kysytään käytettävissä olevien verkostojen hyödyntämiseen ja sidosryhmiin liittyviä kysymyksiä.

Onko oppilaitoksellanne yhteistyötä eri oppilaitosten välillä venäjän kielen opetuksessa (esim. yhteinen kurssitarjonta)?

- Kyllä
- Ei

Millaista yhteistyötä oppilaitoksellanne on eri oppilaitosten välillä venäjän kielen opetuksessa?

Oma vastauksesi

Onko oppilaitoksellanne yhteistyötä työelämän tahojen kanssa venäjän kielen opetuksessa?

- Kyllä
- Ei

Millaista yhteistyötä oppilaitoksellanne on työelämän tahojen kanssa venäjän kielen opetuksessa? Minkä tahojen?

Oma vastauksesi

Onko oppilaitoksellanne käytössä muita yhteistyöverkostoja venäjän kielen opetuksessa?

- Kyllä
- Ei

Millaisia yhteistyöverkostoja oppilaitoksellanne on käytössä venäjän kielen opetuksessa?

Oma vastauksesi

Millaisia verkostoja mielestäsi kaivattaisiin lisää venäjän kielen opiskeluun?

Oma vastauksesi

Onko mielestäsi hyötyä eri verkostoista ja niissä toimimisessa?

- Kyllä
- Ei

Mitä hyötyä on mielestäsi eri verkostoista ja niissä toimimisessa?

Oma vastauksesi

Vaikuttavatko jotkut trendit tai ilmiöt mielestäsi venäjän kielen opiskelun suosioon?

- Kyllä
- Ei

Mitkä trendit tai ilmiöt mielestäsi vaikuttavat venäjän kielen opiskelun suosioon?

Oma vastauksesi

Vapaa sana (voit antaa palautetta kyselystä, kirjoittaa tarkentavia vastauksia tai muita huomioitavia seikkoja selvityksen toteuttamiseksi)

Oma vastauksesi

LÄHETÄ

Älä koskaan lähetä salasanaa Google Formsin kautta.